STORJA TAL-KUSTODJA TAL-ART IMQADDSA: MODUS VIVENDI BEJN IL-KUSTODJA U L-PATRIJARKAT LATIN TA' ĠERUSALEMM

Noel Muscat ofm

L-informazzjoni f'dawn is-sensiela ta' artikli ġbarniha mill-istudju ta':

Paolo Pieraccini, *Custodia di Terra Santa e Patriarcato Latino di Gerusalemme: nuove controversie giurisdizionali (1917-1923)*, Parte I, in *Frate Francesco*, anno 81, nuova serie, Apr. 2015, n. 1, 67-104.

Ferdinando Diotallevi

Ir-reazzjoni tal-Franġiskani

Il-ministru ġeneral Serafino Cimino, li kien hu nnifsu Kustodju tal-Art Imqaddsa (1914-1915) ikkomunika d-deċiżjonijiet ta' *Propaganda Fide* b'sens ta' ubbidjenza, u ħeġġeġ lill-patrijiet tal-Kustodja biex ikunu ulied veri ta' San Franġisk u dejjem ubbidjenti għar-rieda tal-Knisja billi jgħixu bl-umiltà fis-santwarji u jkomplu d-dmirijiet normali tagħhom għall-ġid tal-missjoni.

Il-Kustodju, Ferdinando Diotallevi, esprima x-xewqa tiegħu li jkompli jaħdem għal spirtu ta' għaqda u ftehim mal-Patrijarka. Imma l-patrijiet ma kinux dejjem kuntenti. Fil-kunvent ta' San Salvatur kien hemm bosta protesti kontra l-Patrijarka Barlassina, għax dan kien qed jinjora l-proviżjonijiet tal-Breve *Inclytum Fratrum Minorum conditorem* tal-Papa Benedittu XV (4 ta' Ottubru 1918) u kien qed jaħtar persuni biex jiġbru fondi għall-Art Imqaddsa fl-istess postijiet fejn il-Kustodja kellha d-dritt li torganizza l-ġabra annwali għall-missjoni. Rigward is-santwarji, Barlassina kien qed jiddiskuti direttament mal-awtoritajiet Griegi Ortodossi mingħajr ma jikkonsulta mal-Kustodju, u bl-għajnuna tal-Konsolat Franċiż, u hekk kien qed joħloq problemi mal-awtoritajiet Ingliżi li kellhom il-mandat tal-Palestina.

Fid-djarju tiegħu Diotallevi jirrakkonta kif Barlassina kien indaħal b'mod mhux opportun f'tilwima bejn il-Kustodja u l-Patrijarkat Grieg Ortodoss ta' Ġerusalemm rigward il-bini tal-Bażilika tal-Agunija fil-Ġetsemani. B'dan il-ġest Barlassina għaraf lill-Griegi drittijiet fuq il-proprjetà u l-knisja tal-Ġetsemani, li huma qatt ma kellhom! Meta Diotallevi ipprova jintervjeni, Barlassina ċanfru talli aġixxa mingħajr il-kunsens tiegħu.

Diotallevi kien konxju li Barlassina ma kienx popolari mal-istess kleru tiegħu. Imma hu ma ażżardax imur direttament għand is-Segreterija tal-Istat fil-Vatikan, billi *Propaganda Fide* kienet immedjatament tindaħal u tipprotesta li hi kienet l-organu kompetenti li miegħu l-Kustodju ried jiddiskuti u mhux imur direttament għand is-Santa Sede. Fix-xena lokali Diotallevi kien l-unika persuna li l-awtoritajiet Ingliżi riedu jiddiskutu miegħu rigward is-Santwarji, u dan kollu kien qed joħloq sitwazzjoni imbarazzanti għalih quddiem *Propaganda Fide*, li kienet tippretendi li hu ried jikkonsultaha kull darba, u li l-Patrijarka kellu jkollu sehem fid-deċiżjonijiet li jittieħdu.

Diotallevi kien determinat fid-deċiżjoni tiegħu li ma kellux jabbanduna r-rikors lis-Santa Sede permezz tas-servizzi ġentili tal-Kardinal Oreste Giorgi, Protettur tal-Ordni tal-Patrijiet Minuri. Diotallevi spjega li d-deċiżjoni li l-Patrijarka jingħata d-dritt ta' "viġilanza" fuq il-Postijiet Qaddisa u jħalli għall-Franġiskani l-kura materjali tas-Santwarji, u jesponihom għall-attakki tax-"xiżmatiċi", kienet l-akbar ġerħa li qatt sofriet il-Kustodja u l-Ordni tal-Patrijiet Minuri.

Id-determinazzjoni tal-Kustodju kellha effett doppju: mill-banda l-waħda

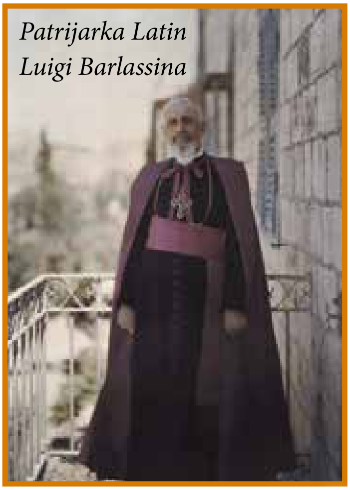
Patrijarka Latin Luigi Barlassina

Papa Benedittu XV

ħarrxet aktar ir-relazzjonijiet diffiċli tal-Franġiskani ma' *Propaganda Fide*, u mill-banda l-oħra tawlet l-isforzi tas-Santa Sede li tiddetermina r-relazzjonijiet bejn il-Patrijarkat u l-Kustodja.

Fil-25 ta' April 1921 Diotallevi kellu laqgħa bierda mal-Kardinal van Rossum, Prefett ta' *Propaganda Fide*. L-istess ġara ma' Camillo Laurenti, segretarju tal-Kongregazzjoni, li skont Diotallevi, kien il-kawża tan-nuqqas ta' simpatija ta' van Rossum kontra l-Kustodja. F'laqgħa oħra mal-Kardinal Michele Lega, Diotallevi pprotesta kontra Barlassina, u kellu s-sorpriża li jsir jaf li ħafna mill-protesti kontra l-Patrijarka kienu waslu quddiem is-Segretarju tal-Istat, u li Barlassina qatt ma kien imisshom bagħtuh bħala Patrijarka f'Ġerusalemm!

Diotallevi kien iffortunat li sab appoġġ minn ħafna kardinali u saħansitra mill-Papa Benedittu XV innifsu. Il-Kustodju talab lill-Papa biex jaċċetta d-dedika tal-ewwel volum tat-tieni serje tal-*Biblioteca bio-bibliografica della Terra Santa e dell'Oriente francescano*, ħidma ta' Girolamo Golubovich. Il-Kustodju kellu udjenza privata ma' Benedittu XV fit-23 ta' April 1921, li fiha l-Papa tah il-libertà u l-fiduċja li jesprimi ruħu dwar il-preokkupazzjonijiet tiegħu. Diotallevi talab lill-Papa biex jikkoreġi d-deċiżjonijiet mhux għaqlin ta' *Propaganda Fide*. Il-Papa żgura lil Diotallevi li l-Franġiskani kellhom dejjem jibqgħu Kustodji tal-Postijiet Qaddisa. F'udjenza oħra li

tah fis-17 ta' Ġunju l-Papa qal lil Diotallevi li hu kien ġie infurmat rigward il-kontroversja bejn il-Patrijarkat u l-Kustodja, u li hu kien tal-opinjoni li kien meħtieġ *modus vivendi* bejn iż-żewġ istituzzjonijiet. Il-Papa ma aċċettax is-suġġeriment ta' Diotallevi li jaqleb id-deċiżjonijiet ta' *Propaganda Fide*, imma talab lill-Kustodju biex jippreżenta *memorandum* dwar ir-relazzjonijiet bejn il-Kustodja u l-Patrijarkat.

Il-Kustodju reġa' lura fil-kurja ġeneralizja tal-Ordni u fi ftit jiem kiteb l-*memorandum*, li hu bagħat lil Benedittu XV, bl-għajnuna ġentili tal-Kardinal Giorgi. Fid-dokument hu ppreżenta deskrizzjoni twila tal-oriġini u d-drittijiet tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, u mbagħad kompla jispjega kif it-twaqqif mill-ġdid tal-Patrijarkat ta' Ġerusalemm kien wassal biex dan jitlob drittijiet li kienu ta' ħsara għall-istess Postijiet Qaddisa u għall-Kristjanità. Hu ppropona li l-Kustodja kellha tkun l-uniku organu li jħares il-Postijiet Qaddisa, taħt id-dipendenza diretta tas-Santa Sede, filwaqt li turi rispett lejn il-Patrijarka billi tikkonsultah qabel ma tieħu deċiżjonijiet. L-amministrazzjoni tal-Art Imqaddsa bħala missjoni kellha tibqa' esklużivament taħt il-kura tal-Kustodja. Il-kura pastorali tal-parroċċi Franġiskani fil-Patrijarkat kellha ġustament taqa' taħt it-tmexxija tal-Ordinarju, jiġifieri tal-Patrijarka Latin. Il-Franġiskani tal-Art Imqaddsa kellhom ikomplu jassistu lill-Patrijarka fiċ-ċelebrazzjonijiet pontifikali fil-Qabar ta' Kristu, f'Betleħem u fil-kon-kattidral tal-Isem Imqaddes f'Ġerusalemm. Il-Kustodja kellha tkompli tagħti 75 elf Frank kull sena lill-Patrijarkat. Il-kwestjonijiet dwar il-missjoni kellhom jaqgħu taħt il-kompetenza ta' *Propaganda Fide*, filwaqt li dawk li kellhom x'jaqsmu mal-awtoritajiet ċivili kellhom ikunu dmir tas-Segretarjat tal-Istat tal-Vatikan.

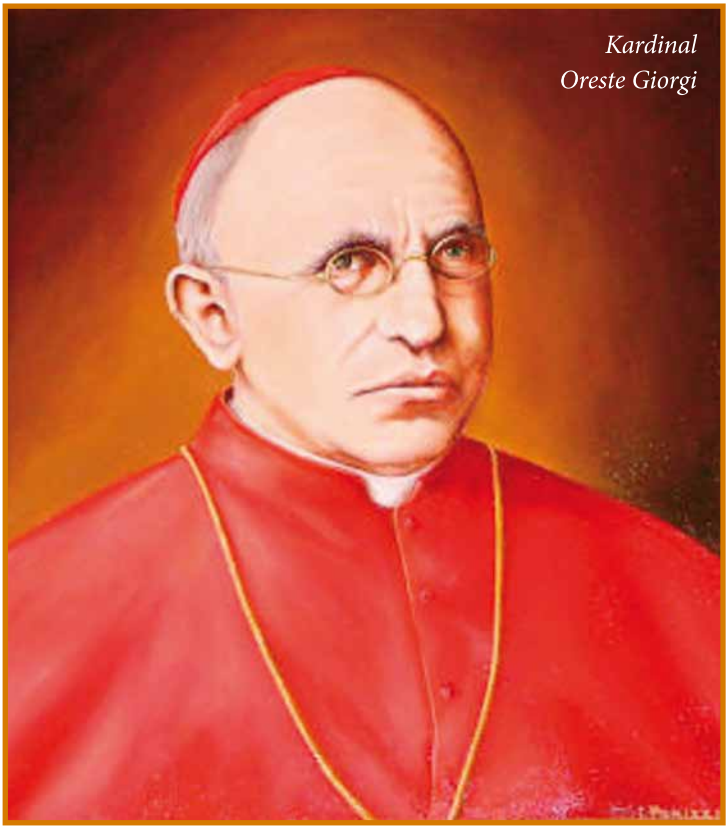

Kardinal Oreste Giorgi

Fl-istess ħin il-Papa kien talab lil *Propaganda Fide* biex tipprovdi wkoll *memorandum*, li fih kellha tesprimi l-veduti tagħha dwar *modus vivendi* mal-Kustodja. Id-dokument kellu jirċievi l-approvazzjoni tas-Santa Sede. Din l-azzjoni rrabbjat lill-Kardinal van Rossum, imma ma kellu l-ebda għażla ħlief dik li jitlob lil Diotallevi u lil Barlassina biex jipprovdu s-suġġerimenti tagħhom rigward il-*memorandum*. Diotallevi wieġeb mill-ewwel billi bagħat lil van Rossum l-istess *memorandum* li kien ipprepara għall-Papa.

Il-kritika u l-proposti kuntrarji tal-Patrijarkat Latin

Meta Barlassina sar jaf bil-kontenut tal-*memorandum*

Kardinal van Rossum

ta' Diotallevi, hu mar jiġri Ruma biex jiddefendi l-pożizzjoni tiegħu u jippreżenta l-*memorandum* tiegħu. Rigward it-talba li l-Kustodja tal-Postijiet Qaddisa titħalla biss f'idejn il-Franġiskani, Barlassina oġġezzjona li lanqas qabel id-deċiżjonijiet tal-14 ta' Ġunju 1920 l-Franġiskani ma kellhom id-dritt esklusiv ta' Kustodji. Id-digriet *Licet* tad-9 ta' Settembru 1851 kien stablixxa li l-kustodja tas-Santwarji kellha taqa' fil-kompetenza tal-"Patrijarka jew tar-Reliġjużi skont l-istruzzjonijiet mogħtija." Barlassina interpreta d-dispożizzjonijiet bħala li tawh id-dritt li jkun ir-rappreżentant dirett tas-Santa Sede fil-kontroversji rigward il-Postijiet Qaddisa, li kienu "patrimonju tal-Knisja universali", indipendentement mill-kongregazzjoni reliġjuża li kienet proprjetarja ta' dawn is-Santwarji. Barlassina kien ukoll irrabjat minħabba s-suġġeriment ta' Diotallevi li jikkonsulta lill-Patrijarka "f'materja importanti" qabel ma jieħu deċiżjoni, bħalli kieku l-Patrijarka kien sempliċement membru tad-Diskretorju Kustodjali!

Il-Patrijarka nnota li numru mhux ħażin ta' Santwarji importanti ma kinux f'idejn il-patrijiet tal-Kustodja. Il-Postijiet Qaddisa kellhom ikunu maqsumin fi tliet kategoriji: dawk li kienu jaqgħu fil-pussess tal-komunitajiet Kattoliċi ta' Rit Latin jew Orjentali (Franġiskani, White Fathers, Sorijiet ta' Sijon, Benedittini, Assunzjonisti, Dumnikani, Melkiti u Armeni Kattoliċi), u dawk li kienu "ta' pussess komuni", jiġifieri, s-Santwarji li kienu jaqgħu taħt l-i*Status Quo* (il-Bażilika tal-Qabar ta' Kristu u dik tan-Nativitā f'Betleħem). Is-Santwarji tal-ewwel kategorija kienu eżenti minn kontroversji li setgħu jinteressaw awtoritajiet ċivili. Il-Patrijarka kellu jeżerċita potestà sħiħa fuq dawn is-Santwarji bħala rappreżentant tas-Santa Sede, inklużi fuq dawk is-Santwarji li kienu proprjetà tal-Kustodja (li, fil-verità, kienu l-maġġoranza tas-Santwarji). Il-komunitajiet reliġjużi kellhom kull waħda jipprovdu s-servizz reliġjuż biex jieħdu ħsieb dawn is-Santwarji. Rigward is-Santwarji tat-tieni kategorija l-Patrijarka wkoll kellu d-dmir li jara li jibqgħu f'idejn il-Knisja Kattolika u li ma jħallix lill-Insara mhux Kattoliċi jieħdu taħt idejhom dawk is-Santwarji li kienu f'idejn il-Musulmani. Il-Postijiet Qaddisa tat-tielet kategorija kienu kkaratterizzati minn serje ta' ftehim u użanzi, li l-Griegi u Armeni Ortodossi kienu

jippruvaw jaqilbuhom ta' taħt fuq f'kull mument. Rigward il-kontroversji li ta' spiss kienu jinbtu f'dawn is-Santwarji, l-Patrijarki rispettivi kellhom id-dritt li jintervjenu, u hu ma kienx jista' jifhem għaliex il-Patrijarka Latin kellu jibqa' eskluż min-negozjati u dawn isiru biss mill-Kustodju tal-Art Imqaddsa.

Barlassina kkonkluda l-*memorandum* billi nnota li l-*modus vivendi* kif propost mill-Patrijiet Minuri ma kien jinkludi l-ebda konċessjoni għall-Patrijarkat, u li d-dokument kellu l-intenzjoni li jipperpetwa s-"sitwazzjoni ta' transizzjoni" li kienet ilha teżisti għal 60 sena ħtija tal-oppożizzjoni tal-Franġiskani. Dan l-istat ta' transizzjoni kien qiegħed progressivament jieħu forma stabbli għad-detriment tal-awtorità tal-Patrijarka, li kien dejjem suġġett għal attakki, intrigi u gideb min-naħa tal-Patrijiet Minuri. Dawn kellhom jifhmu li l-mandat mogħti lilhom mis-Santa Sede kellu x'jaqsam ma' "żminijiet diffiċli",

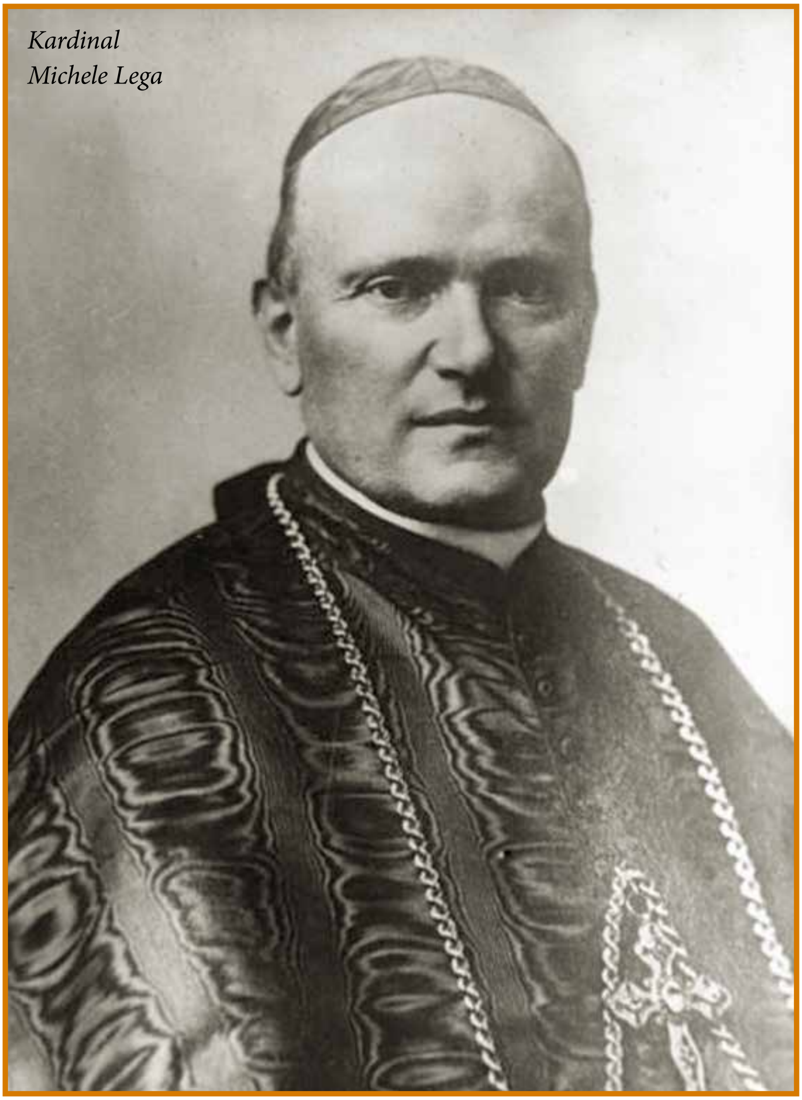

Kardinal Michele Lega

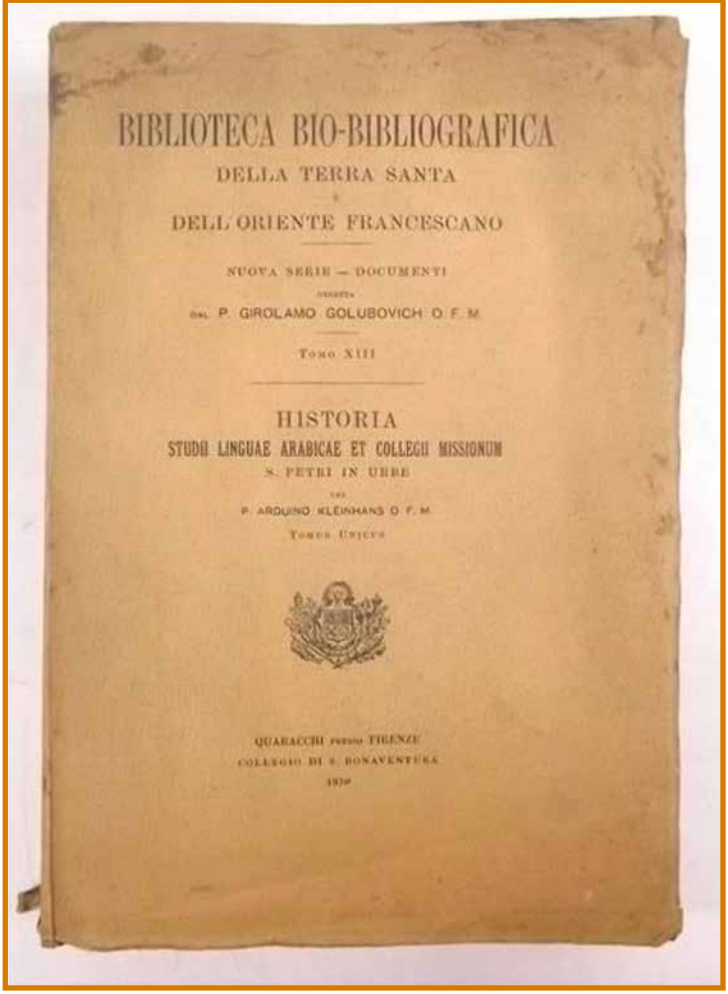

u li issa dak il-patrimonju mħolli lilhom mill-Knisja kellu jingħata lura lill-Knisja malli din kellha titlobulhom lura.

Barlassina insista li hu, bħala Patrijarka, kien ir-rappreżentant tas-Santa Sede u l-Ordinarju tal-Postijiet Qaddisa. Il-fatt li l-Ingilterra kellha l-mandat fuq il-Palestina u li l-protettorati tal-qawwiet Kattoliċi tal-Ewropa (Italja, Spanja, Franza, Belġju) kienu qed imajnaw, kien urġenti li d-diversi komunitajiet Latini kellhom jaqgħu taħt direzzjoni u ġurisdizzjoni waħda, jiġifieri dik tal-Patrijarka Latin. Fil-fatt, il-Patrijarka Latin ma setax jiġi meqjus bħala inferjuri għall-Patrijarka Grieg u dak Armen, li waħedhom kellhom il-ġurisdizzjoni biex jitrattaw materji li kellhom x'jaqsmu mal-i*Status Quo* u kontroversji oħrajn.

Il-proposti tal-Papa Piju XI

Propaganda Fide sabet ruħha f'diffikultà biex telabora *modus vivendi* ġust u ekwilibrat, għax quddiemha kellha *memoranda* li kienu konflittwali. Sadanittant Benedittu XV miet fit-22 ta' Jannar 1922. Il-Kustodju ħaseb li kienet ħaġa għaqlija li ma jitlifx żmien, u mill-ġdid għamel rikors lill-Kardinal Giorgi, u qal li kienu biss il-Franġiskani li kellhom għarfien dirett tad-dettalji u l-intriċċi tal-i*Status Quo*, mentri oħrajn setgħu jaħsbu li dawn kienu kwestjonijiet mingħajr importanza jekk mhux ukoll redikoli, għad-detriment tal-Knisja Kattolika fl-Art Imqaddsa.

Diotallevi pprotesta li, ta' spiss, il-Patrijarka u anke *Propaganda Fide* ma kinux jagħtu kas biex iwieġbu għat-talbiet tal-Kustodja. Eżempju kien dak tat-talba biex tinbena l-Knisja tal-Viżitazzjoni f'Ain Karem, li baqgħet bla tweġiba min-naħa tal-awtoritajiet kompetenti.

Il-Kustodju ssuġġerixxa lill-Kardinal Giorgi biex jitkellem mal-Papa l-ġdid, Piju XI, dwar din il-kwestjoni u jara li *Propaganda Fide* ma tippubblikax *modus vivendi* ġdid li jkun ta' ħsara għall-interessi tal-Kustodja fis-Santwarji.

Meta Piju XI (1922-1939) ġie nfurmat b'dan hu ħa azzjoni immedjata biex isolvi l-kontroversja darba għal dejjem. Billi ra li ma kienx possibbli li ż-żewġ partijiet jiġu rrikonċiljati, hu ordna

li l-*modus vivendi* li kien xtaq il-predeċessur tiegħu kellu jiġi mħejji fl-uffiċċju privat tiegħu. Id-dokument kellu mbagħad jingħata lil Barlassina u Diotallevi biex jarawh, u hekk jaslu għal kompromess. Kellu jinkiteb skont il-prinċipji tal-liġi komuni u fi ftehim mad-dispożizzjonijiet partikulari tas-Santa Sede rigward il-Missjoni fil-Palestina, mhux esklużi d-deċiżjonijiet tal-14 ta' Ġunju 1920.

L'udjenza li l-Papa Piju XI ta lil van Rossum (26 ta' Ġunju 1922)

Il-proġett fuq il-*modus vivendi*, li dwaru kienet ħadmet *Propaganda Fide* matul il-pontifikat ta' Benedittu XV, ġie ffinalizzat fis-sajf tal-1922. Ix-xogħol beda wara relazzjoni twila orali li van Rossum kien ta lill-Papa fis-26 ta' Ġunju 1922. Il-Prefett insista li l-ġurisdizzjoni tal-Kustodju tal-Art Imqaddsa, ħlief għal xi ftit privileġġi antiki, kien issa spiċċa żmienha, u din kienet titgawda biss mill-Patrijarka. L-istess soluzzjoni kellha tinstab rigward l-amministrazzjoni finanzjarja. L-unika problema taħraq li kien fadal kienet dik tal-Kustodja tas-Santwarji. Hu insista li, meta s-Santa Sede kienet reġgħet waqqfet il-Patrijarkat, kienet fehmet li din il-ġurisdizzjoni ekkleżjastika kellha taqa' taħt il-Patrijarka. Imma ma kinetx ippronunzjat ruħha dwar il-kwestjoni tal-kustodja u d-difiża tas-Santwarji. Il-Breve *Nulla celebrior* tat-23 ta' Lulju 1847 ma kienet qalet xejn dwar din il-kwestjoni.

Van Rossum ikkwota wkoll il-kliem ta' tifħir li l-aħħar erba' papiet kienu indirizzaw lill-Patrijiet Minuri fil-Kostituzzjoni Apostolika *Romani Pontifices* (1846), u fil-Brevi *Salvatoris* (1887), *Cum ad nos* (1912) u *Inclytum* (1918). Il-kontradizzjonijiet bejn dan l-aħħar dokument u d-deċiżjonijiet tal-kongregazzjoni ġenerali tal-14 ta' Ġunju 1920 dwar is-Santwarji kienet evidenti. Kien wasal iż-żmien li jiġu eliminati darba għal dejjem xi "dubji jew inċertezzi". Van Rossum kellu suġġeriment ċar: "jew nikkonfermaw għall-Franġiskani l-kustodja b'dawk il-limitazzjonijiet

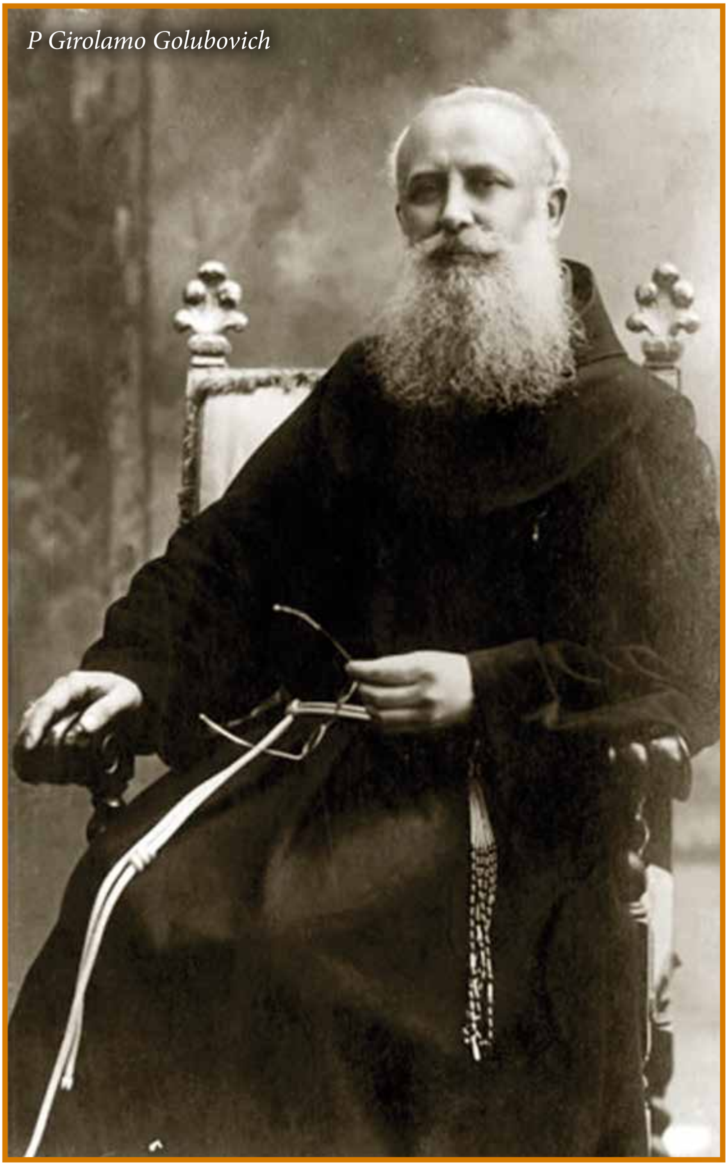

P Girolamo Golubovich

li huma meħtieġa; inkella inneħħu minn idejhom il-kustodja b'mod espliċitu, kif diġà sar fil-każ tal-ġurisdizzjoni ekkleżjastika, u nħalluha f'idejn il-Patrijarka bħala r-rappreżentant tas-Santa Sede."

Il-proġett ta' *Propaganda Fide*

Ma nafux x'kienet ir-reazzjoni tal-Papa għall-argumenti li ppreżentalu van Rossum. L-għada, l-uffiċjali tal-Kongregazzjoni bdew jelaboraw il-*modus vivendi* kif kien ordna l-Papa. Dan kien magħmul minn tliet kapitli: (1) ġurisdizzjoni ekkleżjastika (art. 1-4); (2) amministrazzjoni tal-fondi (art. 5-9); (3) il-kustodja u d-difiża tal-Postijiet Qaddisa (art. 10-15).

Rigward l-ewwel sezzjoni l-Kardinal Michele Lega afferma li l-Franġiskani ma kinux qed jopponu għall-eżerċizzju tal-ġurisdizzjoni min-naħa tal-Patrijarka, ukoll fil-każ tal-parroċċi u l-iskejjel li huma kienu jamministraw. L-unika ħaġa li huma riedu kienet li s-Santa Sede tagħraf il-privileġġi u l-eżenzjoni kanonika tagħhom mill-Ordinarju lokali, u l-privileġġi l-oħrajn li huma kienu kisbu tul is-sekli. Hu ssuġġerixxa li l-proviżjonijiet tal-Breve *Romani pontifices* tat-18 ta' Awwissu 1846 kellhom jiġu applikati, jiġifieri: "Ir-Regolari li jgħixu fil-missjonijiet għandhom jiġu ddikjarati eżenti mill-ġurisdizzjoni tal-Ordinarju, sakemm huma Regolari li jgħixu fil-kjostru, ħlief fil-każi li huma espliċitament imsemmija mil-liġi, u ġeneralment f'dawk il-ħwejjeġ kollha li għandhom x'jaqsmu mal-kura tal-erwieħ u l-amministrazzjoni tas-sagramenti."

Il-*modus vivendi*, kif ippreżentat minn *Propaganda Fide*, kien dan li ġej:

Art. 1: "Il-Patrijiet Minuri tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa għandhom jagħrfu lill-Patrijarka Latin ta' Ġerusalemm il-ġurisdizzjoni ekkleżjastika sħiħa tiegħu, li hu jgawdi bi

Grotta tan-Nativit\u00e0 Betlehem

dritt bħala Ordinarju lokali u Isqof residenti skont in-normi tal-liġi."

Art. 2: "Favur l-istess Patrijiet Minuri, id-drittijiet u l-privileġġi kollha li huma tagħhom bil-qawwa tal-eżenzjoni kanonika għandhom jibqgħu mhux mibdulin; dan japplika wkoll għall-kumplament tal-privileġġi partikulari li huma rċevew mill-istess Sede Apostolika, ukoll wara r-restawrazzjoni tal-Patrijarkat Latin, u li ġew irrikonoxxuti u kkonfermati sal-ġurnata tal-lum."

Art. 3: "Il-Patrijiet Minuri tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa għandhom jiddependu mix-xewqat tal-Patrijarka Latin ta' Ġerusalemm f'dawk il-kwestjonijiet kollha li għandhom x'jaqsmu mal-gvern spiritwali tal-Patrijarkat għall-ġid tal-erwieħ, u huma għandhom joffru l-kollaborazzjoni kollha u l-għajnuna tagħhom f'din il-materja; bl-istess mod huma għandhom juru riverenza u qima f'dan ir-rigward."

Art. 4: "L-istess Patrijiet Minuri tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, mil-lum 'il quddiem għandhom ikomplu jagħtu assistenza lill-Patrijarka fil-funzjonijiet sagri li fuqhom hu jippresjiedi fil-Knisja tal-Isem Imqaddes ta' Ġesù, fil-Bażilika tal-Qabar ta' Kristu, u fil-Bażilika tan-Nattività jew fil-Knisja ta' Santa Katerina."

Art. 5: "L-offerti kollha ta' flus favur l-Art Imqaddsa, kemm jekk jiġu mill-ġabra tal-Ġimgħa l-Kbira li ssir kull sena fid-djoċesijiet kollha skont l-ordni tas-Santa Sede, kif ukoll minn persuni individwali permezz tal-Kummissarjati tal-Art Imqaddsa kull fejn dawn jiffunzjonaw, għandhom jibqgħu taħt l-amministrazzjoni tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa tal-Patrijiet Minuri, u huma għandhom jiġu spezzjonati u approvati kull sena mis-Sagra Kongregazzjoni ta' *Propaganda Fide*."

Art. 6: "Rigward dik il-parti tal-offerti li l-Patrijiet Minuri tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa għandhom jagħtu ta' kull sena lill-Patrijarka Latin ta' Ġerusalemm, din għandha tammonta għal 75 elf Frank, li l-Patrijarka għandu jonfoq għall-bżonnijiet tal-Patrijarkat; rigward l-istess offerti, kif ukoll rigward offerti oħrajn li jirċievi l-Patrijarkat, il-Patrijarka għandu jagħti rendikont fi żmienu lis-Sagra Kongregazzjoni ta' *Propaganda Fide*."

Art. 7: "Il-Kustodju tal-Art Imqaddsa mad-Diskretorju tiegħu għandu l-fakultà li jagħmel użu ħieles mill-ġabra għall-bżonnijiet ordinarji tal-Kustodja u tas-Santwarji; imma hu jibqa' dejjem obbligat bil-qawwa li jagħti rendikont tal-ispejjeż kollha lis-Sagra Kongregazzjoni ta' *Propaganda Fide*. Jekk hi kwestjoni ta' spejjeż straordinarji, li jaqbżu s-somma ta' 20 elf Frank, hu obbligat li jitlob il-kunsens espliċitu tas-Sagra Kongregazzjoni ta' *Propaganda Fide*."

Art. 8: "Il-bżonnijiet oħrajn u l-ispejjeż straordinarji li l-Patrijarkat iqis li huma meħtieġa għat-tiswija tas-Santwarji l-oħrajn fil-Palestina, li ma jaqgħux taħt il-kura diretta tal-Kustodja, għandhom jitħallsu b'mod ekwu bl-użu tal-offerti miġburin mill-Kustodja rigward il-bżonnijiet imsemmija aktar 'il fuq, skont dak li s-Sagra Kongregazzjoni tiddeċiedi li tistabilixxi."

Art. 9: "Id-dritt tal-Patrijarka ta' Ġerusalemm li jikkonferixxi d-Dekorazzjonjiet jew l-Investitura tal-Ordni Militari tas-Santu Sepulkru jew it-Tarka tal-Art Imqaddsa hu kkonfermat, kif ukoll id-dritt tiegħu li jirċievi offerti għalihom favur il-Patrijarkat. F'dawn il-konċessjonijiet lill-Patrijarka n-numru (ta' dawk li huma dekorati) ma għandux ikun aktar minn dak li ġie stabilit mis-Sagra Kongregazzjoni ta' *Propaganda*. Rigward dħul ieħor tal-Patrijarkat, l-istess Sagra Kongregazzjoni għandha tkun infurmata u tagħti l-kunsens tagħha fi żmienu. Il-favur tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, rigward in-numru annwali ta' dekorazzjonijiet li l-Patrijarka jagħti liberament lill-benefatturi tagħha, għandu jinżamm l-istess kif inhu, skont it-talbiet li s-Sagra Kongregazzjoni ta' *Propaganda Fide* tirċievi għal din ir-raġuni, u li hi tippermetti skont il-ġudizzju prudenti tagħha."

Papa Piju XI

Art. 10: "Il-Patrijiet Minuri tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa għandhom jiġu kkonfermati fid-dritt tagħhom li jieħdu kura u jkunu Kustodji tal-Postijiet Qaddisa, li tħallew f'idejhom mill-Papiet għal bosta sekli, u hekk ukoll dan għandu jiġi kkonfermat għall-ġejjieni; l-eċċezzjoni għal din ir-regola huma dawk is-Santwarji li tħallew f'idejn il-preżenza ta' Istituti Reliġjużi oħrajn."

Art. 11: "Il-Franġiskani Minuri tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, li fil-kura tagħhom tħallew is-Santwarji, huma obbligati, kif diġà għamlu b'mod ta' min ifaħħru fil-passat, li jkunu attenti biex fil-ġejjieni huma jkomplu jkunu l-Kustodji ta' dawn is-Santwarji; huma għandhom jiddefenduhom mill-vjolenza ta' dawk li mhumiex Kattoliċi; huma għandhom jieħdu l-prekawzjonijiet kollha sabiex l-għedewwa tar-Reliġjon ma jkunux jistgħu jisirquhom billi jġibu raġunijiet legali għall-azzjonijiet tagħhom."

Art. 12: "F'każijiet ta' ħtieġa komuni u urġenti

l-Franġiskani Minuri tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa jistgħu jaġixxu b'mod dirett u immedjat (favur is-Santwarji); mhux biss, imma huma għandhom jagħmlu dan f'każ ta' periklu urġenti. Madankollu huma obbligati li jagħtu rendikont tal-azzjonijiet tagħhom lill-Patrijarka malli jkunu jistgħu jagħmlu dan."

Art. 13: "F'każijiet jew mumenti serji, u jekk ikun hemm ħin għad-dispożizzjoni, l-Kustodju tal-Art Imqaddsa, qabel ma jipproċedi, hu obbligat li jagħti widen lill-Patrijarka, u wkoll li jitlob il-parir tiegħu. Jekk huma ma jaqblux fid-deċiżjoni tagħhom, għandhom jagħmlu rikors lis-Sagra Kongregazzjoni ta' *Propaganda Fide*. F'każijiet ta' natura estrema u jekk ikun hemm sitwazzjoni ta' periklu imminenti, is-sentenza tal-Patrijarka għandha tieħu preċedenza."

Art. 14: "Meta tkun kwestjoni li jiddefendu s-Santwarji, u meta hu meħtieġ li l-Patrijarka u l-Kustodju jeżaminaw flimkien il-metodu li bih għandhom jaġixxu quddiem l-awtoritajiet ċivili, dan id-dmir għandu ordinarjament jaqa' fuq ir-responsabiltà tal-Patrijarka; f'każ li fih ikun aktar jaqbel li jaġixxi l-Kustodju, il-Patrijarka għandu bil-qalb kollha jċedi lilu dan id-dmir bil-fakultajiet u l-istruzzjonijiet meħtieġa."

Art. 15: "Rigward dak kollu li għandu x'jaqsam mar-restawr tas-Santwarji, il-Patrijiet Minuri, kif ukoll ir-Reliġjużi l-oħrajn għas-Santwarji li huma jamministraw, jistgħu jaġixxu b'libertà sħiħa, sakemm huma jkunu qed jagħmlu tiswijiet ordinarji u meħtieġa, kif diġà ingħad. Fil-każ ta' bini mill-ġdid (ta' Santwarji), li jġib miegħu l-infiq ta' somom enormi ta' flus, jew meta huma jridu jkabbru jew ibiddlu xi binja, huma għandhom jagħmlu rikors lis-Sagra Kongregazzjoni biex jakkwistaw il-kunsens tagħha."

Art. 16: "Il-bini mill-ġdid ta' Kappelli jew Oratorji jew Knejjes, minn issa 'l quddiem hu pprojbit, u jekk xi ħadd irid jibni dawn il-postijiet qaddisa għandu qabel jakkwista l-permess espliċitu tas-Sagra Kongregazzjoni ta' *Propaganda Fide*."

Art. 17: "Aħna nikkonfermaw l-Istruzzjoni li reċentement ġiet ikkomunikata minn din is-Sagra Kongregazzjoni, jiġifieri li s-Sagru Kunsill jipprojbixxi l-bini ta' Santwarji ġodda kull meta jidhirlu li ġew mikxufin postijiet ġodda awtentiċi, u li l-kult f'dawn il-postijiet hu permess biss jekk l-istess Kunsill iddikjara l-ġudizzju tiegħu fuq dawn l-istess postijiet, u s-sentenza tiegħu ġiet magħrufa bħala li tipprova l-awtentiċità tagħhom."

Art. 18: "Qabel ma jagħtu bidu għal kull negozjati li għandhom skop li jagħmlu talbiet formali fuq Santwarji li sa dan il-mument kienu miżmumin mill-Infidili, wieħed irid l-ewwel jakkwista l-kunsens tas-Sagra Kongregazzjoni, u wieħed irid jistenna l-istruzzjonijiet opportuni mill-istess Sagru Kunsill."